

uttanríkispolitísk viðmerking

GUINEA-BISSAU

fær frælsi

Hin 10. september endaði 500 ára portugísískt hjálandastýri í Guinea-Bissau. Hetta var fyrsta úrslitið av avkoloniseringspolitíkinni hjá demokratiskum stjórnum í Portugal.

Valdið í Guinea-Bissau hefur frælsisræslan í Guinea-Bissau, PAIGC, sum hefur staðið á odda í frælsisbardaganum í 13 ár. Henda ræsla varð á sinni stovnað av Amílcar Cabral og var hann leiðari hennara í 12 ár.

Cabral var ein rættiliga sáttligur maður. Hann var ikki rasistur, hann hevði nógvar vinir í Europa — ikki minst millum norðurlenskar sosialistar. Fryi einum ári síðani varð hann myrdur av monnum hjá portugísiska loynipolitinum í Conakry, har hann livdi í útlegd. Hetta var ein sannur sorgarleikur og ein stórur missur fyri PAIGC, tí Cabral var sjáldsama væl eignaður sum leiðari fyri hesa ræslu. Hann dugdi kynstrið at sameina tey ymisku mótstriðandi áhugamálini hjá teimum svørtu, samstundis sum hann var ein myndugur og skilagóður leiðari.

Portugísar — fasistiska stjórnin hjá Caetano — vónaðu, at deyði Cabral fór at smíðra PAIGC, men so varð ikki.

Cabral var eisini ein skilagóður og dugandi diplomatur og ein maður við stórarí fólkaeyndu. Tað var ikki minst honum fyri at takka, at norðurlensku demokratiini fóru undir at veita beinleiðis peningaliga hjálp til PAIGC, hóast henda ræsla bardist ímóti einum Nato-landi. Teir, ið nú sita við leiðsluni í PAIGC eru meginritarar Aristieds og Louis Cabral, bróðir Amílcar, ið nú er vorðin forseti í Guinea-Bissau.

Eitt lítið land

Guinea-Bissau er eitt lítið land samanboreið við aðrar afrikanskar tjóðir. Tað er 36.000 kvadratkilometrar, 650.000 fólk búgva har í landinum. Nógvir ymiskir ættarbólkar eru í landinum og fleiri eru málini. Portugísiskt verður tí framvegis alment mál.

Hvussu verður so samfelagsskipanin?

Amílcar Cabral var ímóti politiskum flokkum. Slíkir, helt hann, hoyra heima í einum klassasamfelag, og Guinea-Bissau er einki klassasamfelag. Eitt land, har 99% av fólkinum livir av jørðini. Har er einki borgarskap, og sostatt kann einki klassasamfelag vera.

Kollveltingin byrjaði millum búnaðarmenn, og teir hava verið høvuðsstuðlarnir undir PAIGC síðani.

Høvuðsstaður landsins verður ein lítil bygd har inni í landinum og ikki størri býurin í Guinea-Bissau. Hetta kemur av, at teir ikki ynskja at fáa ta fólkaflýting til býirnar, sum hefur verið vanlukkan hjá øllum tilafturskomnum londum.

Á bygd hefur PAIGC sett á stovn bygðaráð við rættiliga stórum sjálvstýri. Lógin krevur, at minst tveir av teimum tilsamans fimm limunum skulu vera kvinnur.

Eitt lóggávutíng varð longu vald í loyndum í 1972, og ætlanin er at hava nýval sum skjótast.

Hvat samfelagsbúskapin um viðvíkur so er Guinea-Bissau sum nevnt eitt bóndasamfelag og fært fyri at breiðføða seg, men ídnaður er púrt eingin. Samantikið skuldi Guinea-Bissau to havt góðar møguleikar fyri at klára seg, tí teir ráðandi tykjast hava lært av teimum mistøkum, onnur til afturkomin lond hava gjørt.

Eisini Mosambique fær frælsi

Portugísiska stjórnin og frælsisræslan FRELIMO eru vorðin samd um, at Mosambique skal hava fult frælsi um eitt ár. Í tíðini fram til henda dag skal FRELIMO stýra landinum við portugísiskari hjálp.

Stórir trupulleikar verða helst at taka seg upp í Mosambique, bæði tí fólk har ikki er samt um leiðina og tí teir hvítt óttast fyri at missa framhjáráttindi síni. Fyribils tykst to sum stjórnin í Lissabon fer at greiða kreppluna.

Nú fær almenningurin at vita, at Chou leggur frá sær

Ávisar rembingar gera seg í lötuni galdandi í kinesisku leiðsluni.

Tó er alt so friðarligt kring tær, at eingin leggur nakað til merkis.

Ávisar rembingar gera seg í lötuni galdandi í kinesisku leiðsluni. Tó er alt so friðarligt kring tær, at eingin leggur nakað til merkis.

Síðani fólkalýðveldið Kina varð stovnað í 1949 hefur 76 ára gamli Chou En-Lai verið forsætisráðharri har í landinum.

Nú tykst politiska ávirkan hansara alsamt at minka.

Væl royndir diplomatar í Kina eru av teirri áskoðan, at Chou longu hefur lagt frá sær sum forsætisráðharri.

Hin dagliga arbeiðsbyrða hansara verður alt meiri lögð á aðrar — í fyrsta lagi á varaforsetisráðharran, Teng Hsiao-ping, sum ofta hefur verið at særð alment í seinastuni.

Chou avmarkaði arbeiði sitt munandi í juni. Sagt varð tá, at hann var vorðin troyttur.

Í sama mánaði gjørdist hann hjartasjúkur, og hann er ongan tíð komin rættiliga fyri seg aftur síðani.

Chou varð lagdur á sjúkahús til viðgerðar. Hann kom nakað fyri seg, men mátti seinni fáa viðgerð á sjúkahúsi aftur.

Teng Hsiao-ping, sum helst verður eftirmaðurin hjá Chou En-lai

Almenningurin fær nú at vita

Ein amerikansk sendinevnd við William Fullbright, senatori, á odda hefur fyri stuttum váttað, at Chou framvegis ikki er frískur, og at ivasemi um livimáta hansara helst fer at hava við sær, at aðrir megu taka við teimum stórvum, sum hann hefur havt.

Chou røkir to framvegis nakrar almennar skyldur, sum t.d. at skriva undir ymiskar áheitanir

til fremmandar stjórnarleiðarar eins og hann tekur ímóti gestum, sum koma til Peking.

Samstundis tykst, sum Teng og hin varaforsetisráðharrin, Li-Hsien-nien, hava tikið við embætti hansara sum forsætisráðharri.

Tað ljóðar úr Peking, at fyrirreikingar nú verða gjørdar til at siga almenninginum frá, at Chou fer at leggja frá sær sum forsætisráðharri.

Tvær reisir í seinastuni hava kinesisk bløð endurgivið ynski frá útendingum, sum hava vitjað í Kina, um at Chou skjótt kemur fyri seg aftur.

Teng hefur eisini verið navngivin sum tann maður, ið skal taka við eftir Chou En-Lai eins og kinesiskir embætismenn ikki hava firt fyri at siga, at Chou nú er farin at eldast.

Seinasta dømið hefur vakt miklan ans, tí mangir aðrir leiðarar í Kina eru eldri enn stjórnarleiðarin.

Teirra millum eru hin 80 ára gamli formaðurin, Mao Tsetung og ríkisovastin Tung Pi-wu.

Snildi

Trupulleikarnir í sambandi við kinesiska ríkisarvin verða greiddir á snildan hátt. Varisliga verða framd tey tiltøk, sum eru neyðug til tess at stjórnarskipanin kann fara stillisliga fram.

Í fyrsta umfari helt Chou upp at taka ímóti gestum í floghavnini í Peking. Síðani varð sagt, at hann kundi ikki luttaka í ymskum samkomum fyri teimum útlandskum gestunum, og seinasta tiltakið er so tað, at talið á gestunum, sum hann kann taka ímóti, er vorðið minna.

Samstundis heldur politiska livið í Kina fram at kalla óbroytt. Ongar týðandi broytingar fara fram, og fólkid fer so smátt at venjast við Teng Hsiao-ping sum forsætisráðharra.

Fyribils luttekur Teng bert «í staðin fyri» Chou En-Lai. Men roknað verður við, at hesin formalitetur fer at hvørva um stutta tíð.

Kunngerð

Eygnalækni Poul Waaler hefur viðtalað Landssjúkrahúsinum (Tórshavn tlf. 135 40) frá friggjadegi 4. oktober til og við friggjadag 1. november 1974.

Sjúklingarnir mugu sjálvir ringja frammanundan til sjúkrakrúsið og avtala tíð.

Av tí at tíðin verður so knapp, ber bara til at taka fólk, sum hava fingið ávísing frá lækna sínum (børn frá skúlalækninum). Eisini verða fólk biðin um at hava sjúkrakassabókina við sær.

Eygnalæknin er settur við rætti til privatkonsultation, tvs., at sjúklingarnir mugu gjalda fyri viðtaluna til læknan sjálvan og ikki sum vant í «Leiðbeining». Ein partur av útreiðslunum verður afturgoldin av sjúkrakassanum.

Framhaldsskeið Byrjanarskeið

(Frá uml. 20. september til 1. maj. Undirvist verður eitt til tvey kvøld um vikuna.)

Praktisk innlæring í at iðka sjónleik. Luttakari skal hava fylt 18 ár í seinasta lagi á sumri 1975. Hin vegin er einki mark.

Tilmelding og nærri upplýsingar fáast við at venda sær til undirritaða, annaðhvørt í Sjótleikarhúsinum (norðaru inn-gongd) ella á tlf. 11132 hvønn gerandisdag kl. 13.30—16.00.

f/Havnar Sjótleikarfelag

Eyðun Johannessen

Hotel NORD

Viðareidi Telefon 51061